

MARGRETHE VESTAGER, MF, DET RADIKALE VENSTRE

Har vi tid til tillid?

Hvordan udvikler man verden? Og hvem har ansvaret for dét? Ved at lægge planer fra oven eller ved at stille krav og give ansvar der, hvor hverdagen leves? Det er den principielle diskussion, som jeg vil rejse i denne kronik – ligesom jeg vil give læreplaner som begreb nogle ord med på vejen.

For mig er det afgørende at holde fast i, at krav, tillid og ansvar følges ad. Det er i samarbejdet mellem medarbejdere og forældre, at vi kan skabe en konkret udvikling af dagtilbuddene. Ansvar skal løftes der, hvor hverdagen leves.

Alting må ses i den sammenhæng, det indgår i – en myre på terrassen betyder ikke, at terrassen er undermineret, men man tjener sig selv ved at se efter, om den har følgeskab af en million andre myrer, der har skabt en bolig under ens fliser. Derfor vil jeg bruge lidt tid på forhistorien til læreplaner, i hvert fald på de ting, som jeg finder er relevante i sammenhængen.

FORHISTORIEN

Der var engang, da dagpasningen fik en formålsparagraf¹. Det blev klart formuleret, at forestillingen om et børneliv er mangfoldig, forskellig, udviklende og bygger på omsorg og støtte. Det er også klart fastsat, at den enkelte kommune er forpligtet til at fastsætte mål og rammer, der gør formålsformuleringen mere konkret i hverdagen – og dermed som noget, medarbejderne kan gøre til virkelighed sammen med børnene og deres forældre. Det er en formålsparagraf, der giver et billede af et givende, voksende, udviklende børneliv – frem for alt med plads til børn.

Samtidig i denne fjerne fortid midt i 1990'erne diskuterede vi intenst og engageret mulighederne i opdagelsen af de mange intelligenser – at mennesker har forskellige læringsmønstre og -stile, og at vi har brug for at leve i mange forskellige dimensioner: musisk, kreativt, kropsligt, matematisk osv. osv.

SÅ FIK VI EN BORGERLIG REGERING

Den borgerlige regering kastede sig som noget af det første over skolen: Der skulle rettes til og skæres bort. Den frie ungdomsuddannelse blev lukket, skolerne fik offentliggjort elevernes karakterer på internet og i aviser, og de vejledende mål for skolens undervisning blev gjort bindende.

Der blev indført flere eksamener, og det overvejes om de bindende mål for de forskellige klassetrin skal følges af nationale tests af, om de nu nås. Samtidig har undervisningsministeren fået ret til at lave ens regler for, hvordan skolerne registrerer elevers fravær.

Parallelt arbejder Kommunernes Landsforening med, hvordan resultater i højere grad kan dokumenteres, og med ideer om barnets bog, hvor barnets udvikling kan registreres. Endelig er det blevet muligt at pålægge enkelte børn undervisningspligt, hvis udviklingen af deres sproglige kompetence på dansk ikke er tilfredsstillende.

Alle initiativerne legitimeres i “bekæmpelsen af negativ social arv” – det er de børn, der er socialt og udviklingsmæssigt udsatte, der skal bære al denne centralisering og kontrol. Hvem kan være imod, at vi bekæmper negativ social arv? Ingen. Og det bliver underforstået, at hvis man er imod forslagene, er man også imod

at bekæmpe den negative sociale arv. For der findes ikke andre måder end pligt og kontrol. Perspektivet bliver givet i den såkaldte "værdikamp" – nu må vi lære noget, nu må vi tage os sammen, nu må borgerlige værdier endelig komme til orde – efter de mange års venstreorienteret undertrykkelse. Det er det indtryk, man sidder tilbage med. Men det, som er det virkelig sørgelige, er, at de borgerlige værdier er pligt, kontrol og central styring.

LÆREPLANER

Så er der læreplanerne. Lovforslaget er beundringsværdigt klart: "Der vil være overordnede mål for, hvilke kompetencer et barn på henholdsvis knap 3 år og ved overgang til skolen skal have mulighed for at have tilegnet sig."

Den frihed, der er tilbage for en daginstitution, er friheden til at finde ud af, hvordan man vil sikre, at børnene kan nå de centralt fastsatte kompetencemål. Man skal altså udarbejde læreplaner, der beskriver, hvordan børnene kan nå målene. Det handler ikke om at kunne binde sine snørebånd.

"Temaerne, der som minimum skal være fokus på og understøttes i dagtilbuddene, er:

- Sprog (ordforråd, udtale, kendskab til skriftsprog, rim og remser, eksistensen af tal og bogstaver og, hvad de kan bruges til, IT/medier og kommunikation)
- Sociale kompetencer (etablere fællesskaber med andre, føle og udtrykke empati og respekt for andre, indgå i sammenhænge med andre og kende til demokratiske værdier)
- Personlige kompetencer (selvværd, grænsesætning, fantasi, kreativitet, følelser, stillingtagen, motivation og vedholdenhed)
- Naturen og naturfænomener (respekt og kendskab til naturen og naturfænomener, miljø, logisk tænkning og kende kategorier som vægt, form og antal)
- Kulturelle udtryksformer og værdier (kendskab til forskellige kulturelle udtryksformer og værdier, udnyttelse og brug af sanser via musik, tegning, dramatik, ler m.v.)
- Krop og bevægelse (sundhed, ernæring, fysisk aktivitet, beherske og praktisere fin- og grovmotoriske bevægelser, kende til dagtilbuddets og lokalområdets fysiske muligheder)." (Citatet er fra lovforslagets bemærkninger)

Den lov, vi har, er klar nok i sig selv. Men det nuværende flertal har ingen tålmodighed. Ingen ro til at se, hvordan guld- og sølvguide giver inspiration og initiativ til faglig udvikling. Intet rum til den mangfoldighed, der vil være resultatet af, at kommunerne tager pligten på sig til selv at fylde rammerne ud.

Og det er centralt: Har vi tillid til, at der kan arbejdes meningsfuldt og perspektivrigt uden centrale mål og retningslinier? Regeringens svar er NEJ. Mit svar er, at vi ikke kan lykkes uden tillid. Det er ikke kun et spørgsmål om at vise tillid – det afgørende er, at uden tillid kan vi ikke gøre noget.

For der er andre veje end regeringens skolificering af dagpasningen. Der er ingen tvivl om, at det pædagogiske arbejde står over for nye udfordringer. Først og fremmest er det afgørende, at samarbejdet med forældrene kan bygge på, at den pædagogiske ambition kan udtrykkes klart: Hvad er det, vi arbejder med? Hvorfor gør vi det? Fortsættelsen af arbejdet med årsplaner og konkretiseringen af samarbejdet giver og opbygger tillid mellem medarbejdere og forældre. Det er et krav, der er

blevet stadig tydeligere i de senere år. Det er også et krav, som man kun kan tage ansvaret for at løfte i den enkelte institution – ellers giver det næppe megen mening for forældrene. Hvad skal man med en pjece skrevet i et fjernt kontor, når mine børns hverdag er her sammen med levende mennesker?

Det er som om, at det først i disse år går op for os, at institutionaliseringen er en realitet. At børn tilbringer så mange timer i deres institutioner, at den faglige udvikling for pædagogiske medarbejdere må tage et nyt afsæt.

Der er mange gode eksempler på faglige udviklingsprocesser. F.eks. det gode eksempel i Hirtshals. Så vidt jeg husker, har de brugt 16 år til arbejdet med deres lokale læreplaner. Det er der kommet læreplaner ud af, men først og fremmest er der kommet en styrket og udvidet pædagogisk faglighed ud af det.

Det er ikke læreplanerne i sig selv, der er problematiske. Problemet er den centrale styring og forestillingen om, at man kan udvikle det pædagogiske arbejdsfelt fra en cirkulæreskrivelse.

Vil I da ikke have, at børn lærer noget? Jo! Men risikoen er, at centrale kompetencekrav stiller sig i vejen for det!

Den anden vej er ansvar og samarbejde i åbenhed om, hvad vi vil for vores børn. Nogle steder vil det være læreplaner, andre steder vil det være andre ting. Afgørende er, at der tages ansvar dér, hvor børn har deres hverdagsliv – som loven sagde, og som det kunne have været gjort til virkelighed. Hvis man havde haft tillid.

Note

1. § 8 i Lov om social service, Lov nr. 454 af 10.6.1997:

Kommunen fastsætter mål og rammer for dagtilbudenes arbejde som en integreret del både af

kommunens samlede generelle tilbud til børn og af den forebyggende og støttende indsats over for børn, herunder børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med andet behov for støtte.

Stk. 2. Dagtilbudene skal i samarbejde med forældrene give børn omsorg og støtte det enkelte barns tilegnelse og udvikling af sociale og almene færdigheder med henblik på at styrke det enkelte barns alsidige udvikling og selvværd og at bidrage til, at børn får en god og tryk opvækst.

Stk. 3. Dagtilbudene skal give muligheder for oplevelser og aktiviteter, der bidrager til at stimulere barnets fantasi, kreativitet og sproglige udvikling, samt give barnet rum til at lege og lære og til fysisk udfoldelse, samvær og mulighed for udforskning af omgivelserne.

Stk. 4. Dagtilbudene skal give børn mulighed for medbestemmelse og medansvar og som led heri bidrage til at udvikle børns selvstændighed og evner til at indgå i forpligtende fællesskaber.

Stk. 5. Dagtilbudene skal medvirke til at give børn forståelse for kulturelle værdier og for samspillet med naturen.

Vær med i debatten om dette emne